

UZASADNIENIE

Dnia 29 listopada (data nadania w UP), powód T. C. (1) wniósł pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w części co do odsetek od kwoty co najmniej 100.000,00 zł naliczonych od kwoty 7.632,32 zł za okres od dnia 21.02.2006 r. do dnia wniesienia pozwu i dalszych odsetek liczonych w wysokości 0,5% dziennie na rzecz odsetek liczonych według stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego – kwoty odsetek maksymalnych.

W uzasadnieniu pozwu T. C. (1) wskazał, że na mocy nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 10 stycznia 2002 r. w sprawie o sygn. akt XII GNc 5843/01 pozwany M. S. stał się jego wierzycielem co do kwoty 7.632,32 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości 0,5% dziennie liczonymi od dnia 10 stycznia 2002 r. do dnia zapłaty.

Komornik Sądowy A. B. prowadzi postępowanie egzekucyjne z wniosku pozwanego P. M. pod sygnaturą KM 508/02, w ramach którego zostały wyegzekwowane i przekazane do rozliczenia kwoty.

Powód podnosił, że powództwo przeciwegzekucyjne opiera o art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., który stał się częścią k.p.c. w wyniku zmiany przepisów mocą ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 157, poz. 1316), która weszła w życie dnia 20 lutego 2006 r. Na mocy w/w ustawy dokonano też zmian w obrębie przepisów k.c. i wprowadzono art. 359 § 2 i § 2^(2 k.c.), które dotyczą odsetek maksymalnych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Zgodnie z twierdzeniami powoda, pozwany do czasu wejścia w życie w/w ustawy, mógł egzekwować od powoda wierzytelność w kwocie roszczenia głównego wraz z odsetkami w wysokości 0,5% dziennie, jednakże od czasu wejścia w życie w/w ustawy, wierzyciel mógł naliczać odsetek w wysokości maksymalnej, stanowiącej przelicznik czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Obecnie pozwany nadal nalicza odsetki w początkowej wysokości, co stanowi naruszenie obowiązujących przepisów prawa. Naliczone na rzecz pozwanego odsetki w umownej wysokości 0,5% dziennie za okres od 21 lutego 2006 r. do dnia obecnego przekraczają kwotę 100.000,00 zł.

W treści uzasadnienia pozwu T. C. (1) powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 roku, sygn. akt III CZP 107/17, w której to Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi na zagadnienie prawne dotyczące zmiany stanu prawnego w zakresie odsetek maksymalnych (art. 359 § 2¹) i czy nieuwzględnienie tej zmiany przez strony stosunku prawnego może być podstawą powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.), jeśli czynność prawna, jak i tytuł egzekucyjny pochodzą sprzed 20 lutego 2006 r. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały wskazał, że wejście w życie ustawy z 2005 r. stanowiło zdarzenie, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., mogące uzasadniać powództwo opozycyjne (pozew k. 4-7 akt).

Dnia 16 marca 2020 roku (data nadania w UP) pozwany M. S. złożył odpowiedź na pozew, wnosząc o oddalenie powództwa w całości jako zbędnego lub przedwczesnego. Pozwany podniósł, że na mocy tytułu wykonawczego z 2002 r. wszczęto postępowanie egzekucyjne z majątku powoda, które w 2018 r., z uwagi na bezskuteczność umorzono, bowiem mimo kilkunastoletniego okresu prowadzenia postępowania egzekucyjnego, jego skuteczność była zerowa.

Pozwany podnosił, że jego aktywność w zakresie postępowania egzekucyjnego ograniczyła się do złożenia wniosku egzekucyjnego. Wszelkie ustalenia dotyczące należności będących przedmiotem postępowania egzekucyjnego były dokonywane przez komornika. Aktualnie nie toczy się żadne postępowanie egzekucyjne w przedmiocie należności objętych tytułem wykonawczym.

Zdaniem pozwanego, żądanie pozwu powinno być ocenione z innego punktu widzenia, bowiem wobec powoda nie toczy się żadne postępowanie egzekucyjne, którego pozwany byłby inicjatorem, także z uwagi na niewypłacalność powoda. Pozwany nie wyklucza, że nie będzie w przyszłości wnosić o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, którego

przedmiotem będą również odsetki liczone wg aktualnie obowiązującej stopy procentowej. Zdaniem M. S., powództwo przeciwegzekucyjne będzie celowe w stanie prawnym obowiązującym w czasie dokonywania czynności egzekucyjnych (odpowiedź na pozew k. 48-49 akt).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Nakazem zapłaty z dnia 10 stycznia 2002 r. w sprawie o sygn. akt XII GNc 5843/01 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zasądził od I. C. (1) i T. C. (2) na rzecz M. S. kwotę 7.632,32 zł wraz z odsetkami w wysokości umownej 1% za każdy dzień (nakaz zapłaty z dnia 10 stycznia 2002 r. – k. 28 akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01, postanowienie o sprostowaniu nakazu zapłaty z dnia 10 stycznia 2002 r. – k. 60 akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01).

Dnia 4 marca 2002 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi nadał powyższemu nakazowi zapłaty nakaz wykonalności (nakaz zapłaty z dnia 10 stycznia 2002 r. – k. 28 akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01).

Pozwany nie wnosił sprzeciwu od powyższego nakazu zapłaty. Dnia 4 listopada 2013 roku pozwany wniósł do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pismo procesowe, które Sąd ten potraktował jako sprzeciw od nakazu zapłaty i odrzucił sprzeciw jako wniesiony po upływie ustawowego i nieprzekraczalnego terminu dwóch tygodni (pismo procesowe – k. 63-69 akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01, postanowienie – k. 69 akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01).

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie A. B. prowadził postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom T. C. (3) i I. C. (2) pod sygnaturą akt KM 508/02, które zostało umorzone dnia 11 czerwca 2018 roku (postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie – k. 8 akt).

Powyższy stan faktyczny był, co do wskazanych wyżej okoliczności faktycznych niesporny. Wynikał on wyłączenie z załączonych do akt sprawy dowodów z dokumentów, których treść, wiarygodność ani moc dowodowa nie była przez żadną ze stron procesu kwestionowana. Powyższy stan faktyczny został także ustalony w oparciu o dokumenty z akt sprawy o sygnaturze XII GNc 5843/01.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności jest prawie w całości zasadne.

Podstawą dochodzenia pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w niniejszej sprawie jest art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

- po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane;
- gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia.

Zgodnie z treścią art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przywołanym zdarzeniem jest w niniejszym stanie faktycznym zmiana przepisów Kodeksu cywilnego zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 157, poz. 1316), która weszła w życie dnia 20 lutego 2006 r. Na mocy przytoczonej ustawy wprowadzono do Kodeksu cywilnego nowe przepisy art. 359 § 2¹ i § 2². Zgodnie z treścią art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Zgodnie z treścią art.

359 § 2² k.c., jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne.

Powyższe znajduje swoje odzwierciedlenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 roku, sygn. akt III CZP 107/17, w której uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że odrębną jednak kwestią jest reżim prawny stosunków prawnych wynikających z czynności prawnych dokonanych przed dniem 20 lutego 2006 r., zastrzegających określone w nich odsetki. Przy założeniu, że art. 5 ustawy 2005 r. nie jest tu miarodajny, zasadne jest pomocnicze odwołanie do reguł intertemporalnych wywodzonych z ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm., dalej jako: „PWKC”, por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1990 r., III PZP 20/90, OSNCP 1991, nr 7, poz. 79, z dnia 15 listopada 1991 r., III CZP 111/91, OSNCP 1992, nr 6, poz. 95, z dnia 28 lutego 1994 r., III CZP 9/94, OSP 1995, nr 1, poz. 3, z dnia 20 września 1996 r., III CZP 106/96, OSNC 1997, nr 1, poz. 5). Obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie wynika z niewykonania zobowiązania pieniężnego w terminie, w związku z czym punktem odniesienia winien być art. XLIX § 3 PWKC. Uznając każdy kolejny dzień niewykonania zobowiązania pieniężnego za odrębne zdarzenia oznaczające poszczególne wypadki niewykonania zobowiązania, wywieść należy z art. XLIX § 3 PWKC regułę, że prawem właściwym dla odsetek za opóźnienie powinno być prawo obowiązujące w dniu, za który należą się odsetki. W wypadku odsetek za opóźnienie każdy kolejny dzień opóźnienia jest okresem, za który należą się odsetki (por. w związku z tym art. 56 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1830). W rezultacie w stosunkach prawnych, które powstały przed dniem 20 lutego 2006 r., od tego dnia należały się odsetki nie wyższe niż odsetki maksymalne, wprowadzone ustawą z 2005 r., choćby strony zastrzegły odsetki wyższe. W kontekście powództwa opozycyjnego przedstawione uwagi prowadzą do wniosku, że wejście w życie ustawy z 2005 r. spowodowało, iż zobowiązania zapłaty odsetek za opóźnienie, które stwierdzone były wcześniej tytułami wykonawczymi, w zakresie, w którym odsetki te przekraczały wysokość wprowadzonych ustawą z 2005 r. odsetek maksymalnych (art. 359 § 2⁽¹⁾ k.c.), wygasły i od tego dnia należały się tylko odsetki maksymalne (art. 359 § 2⁽²⁾ k.c.). W związku z tym, wejście w życie ustawy z 2005 r. w tym zakresie stanowiło zdarzenie, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., mogące uzasadniać powództwo opozycyjne.

Przenosząc na grunt niniejszej sprawy przywołane powyżej orzeczenie Sądu Najwyższego, można stwierdzić, że jeśli uznamy każdy kolejny dzień niewykonania zobowiązania pieniężnego za odrębne zdarzenie będące wypadkiem niewykonania zobowiązania, a obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie wynika z niewykonania zobowiązania pieniężnego w terminie i jeśli przyjmiemy zasadę, zgodnie z którą prawem właściwym dla odsetek za opóźnienie jest prawo obowiązujące w dniu, z który należą się odsetki, to wątpliwości nie budzi, że w niniejszym stanie faktycznym odsetki w wysokości 0,5% dziennie były powołane niezgodnie z obowiązującym stanem prawnym.

Przed zmianą stanu prawnego we wskazanym powyżej zakresie strony mogły umówić się inaczej i uregulować kwestie dotyczące odsetek w inny sposób, np. określając wysokość pobieranych odsetek w wysokości umownej za każdy dzień opóźnienia, co zgodnie z obecnie obowiązującym stanem prawnym nie jest już możliwe.

Sąd w przedmiotowej sprawie nie jest władny do dokonywania kapitalizacji odsetek, ustalania, czy one wynoszą konkretną sumę wskazaną przez powoda, czy są na poziomie np. 100.000 zł, czy też na poziomie innej sumy. Pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności dotyczyło części, w której Sąd określał podstawę prawną naliczania tych odsetek i ich maksymalny poziom. W związku z powyższym, w części w której żądanie skupiło się na określeniu kwoty odsetek i określeniu kwotowo w zakresie jakiej sumy tytuł wykonawczy stracił byt, żądanie podlegało oddaleniu. Ubocznie jedynie można wskazać, że treścią wyroku uzyskał powód pełną ochronę praw podmiotowych, a oddalenie powództwa w określonej części było konsekwencją, co najwyżej niedokładnego- błędnego sformułowania żądania pozwu.

Mając na uwadze charakter sprawy i fakt, że potrzeba wytoczenia powództwa nie wynikała z działań pozwanego, a ze zmiany przepisów prawa oraz fakt, że w toku egzekucji wierzyciel nie uzyskał nawet w części zaspokojenia swojej wierzytelności, Sąd przy rozstrzygnięciu o kosztach sądowych zastosował art. 102 k.p.c. i nie obciążył nimi pozwanego,

mimo że przegrał spór. Ostatecznie Sąd przejął koszty sądowe na rachunek Skarbu Państwa, ponieważ powód był zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle.

Warto podkreślić, że wskazany przepis daje sądom swobodę przy rozstrzyganiu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowanie zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. (odpowiedzialności za wynik procesu) nie można by pogodzić z zasadą słuszności. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku .

ZARZĄDZENIE

1. doręczyć powodowi odpis wyroku z uzasadnieniem z pouczeniem o terminie i środku zaskarżenia,
2. **do wydrukowania obwoluta akt- pozostał II Wydział Cywilny .**
3. projekt uzasadnienia przygotowany przez asystenta – po korekcie zatwierdzony przez sędziego.

SSO Barbara Kubasik